

KEUSOTE

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Rupattelusta tavoitteelliseen ja suunnitelmalliseen hoitoon Keusoten mielenterveys- ja päihdepalveluissa

Sirpa Litmanen

Johanna Alajoutsijärvi

29.8.2024

KEUSOTE.FI

Aikuisten mielenterveyspalvelut

Taustaa 1/2

- Terapiat etulinjaan toimintamalli kehitettiin Suomessa yliopistosairaaloiden ja tulevien hyvinvointialueiden yhteiskehittämishankkeena ajalla 2020-2023. Hankkeen aikana oli tarkoitus luoda pysyvät palvelurakenteet alueille.
- Keusoten alueella Terapiat etulinjaan -toimintamalli otettiin käyttöön vaiheittain:
 - Ensimmäisessä vaiheessa otettiin käyttöön hoitoonohjausmalli ja hoitojen porrastus toukokuussa 2021.
 - Terapianavigaattori otettiin käyttöön mielenterveys- ja päihdepalvelujen asiakasohjauksessa lokakuussa 2021 ja samaan aikaan käynnistyivät koko mielenterveys- ja päihdepalvelujen henkilöstön etulinjan lyhytterapeutti-koulutukset.

Taustaa 2/2

Terapiat etulinjaan -toimintamalli tähtää siihen, että

- jokaisella etulinjan sote-ammattilaisella on työkaluja tukea asiakkaan mielenterveyttä.
- mielenterveyden haasteisiin löytyy verkosta kaikille avoimia työkaluja jo ennen hoitoon hakeutumista.

Näin varmistetaan, että ihminen saa tukea mielenterveyden ongelmiinsa nopeasti, riippumatta siitä mistä hän hakee apua.

Hoitoonohjaus ja hoitovalikoima yhdessä muodostavat tavoitellun porrastetun hoitojärjestelmän, jossa ihmiset saavat vaikuttavaa hoitoa ja resurssit käytetään tehokkaasti.

Keusoten aikuistenmielenterveys- ja päihdepalvelut, MIPÄ

- Viisi eri yksikköä palvelee yli 18-vuotiaita asiakkaita; Hyvinkäällä, Järvenpäässä, Mäntsälässä, Nurmijärvellä ja Tuusulassa,
- MIPÄ-henkilöstö; kaksi esimiestä ja 45 työntekijää
- Hoidon porrastus; Keusoten MIPÄ tarjoaa perustason mielenterveys- ja päihdeavopalveluita
 - 0. porras; asiakasohjaus: uudet asiakkaat, terapianavigaattori, hoidon tarpeen arvio, ohjaus muihin kuin MIPÄ-palveluihin
 - 1. porras; ohjattu omahoito, nettiterapiat, HOT-ryhmät
 - 2. porras; kognitiivinen lyhytterapia, HOT –yksilöhoito
 - 3. porras; HUS:n 10-20 kerran ostopalvelupsykoterapia
 - 4. porras; ESH, KELAn kuntoutuspsykoterapia

Strategiset tavoitteet

Mihin Keusoten strategiseen tavoitteeseen toiminnalla erityisesti tähdätään?

- **Asukkaiden hyvinvointi ja terveys paranee yhteistyössä kuntien, yhteisöjen, yritysten ja asukkaiden kanssa. (2)**
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon paras asukaskokemus.(1)**
- **Kustannustehokkaimmat sote-palvelut.(3)**
- **Helppokäyttöiset ja sujuvat palvelukokonaisuudet tuottavat arvoa asukkaalle.(7)**

Toiminnalliset tavoitteet

- Terapiat etulinjaan –toimintamallin jalkautus Keusoten alueella.
 - Jokaisella etulinjan sote-ammattilaisella on työkaluja tukea asiakkaan mielenterveyttä.
 - Työntekijät saadaan motivoitua keräämään tietoa annettujen hoitojen onnistumisesta tiedolla johtamisen tueksi.
 - Ohjattu omahoito on ensihoito kaikille mielenterveyspalvelujen asiakkaille.
- Mielenterveyspalveluiden tavoitteena on varhaisen tarpeen tunnistaminen ja hoitaminen, jotta voidaan välttää pitkittynyt hoidon tarve.
 - Asiakkaiden ohjaaminen omahoitopalvelujen äärelle jo varhaisessa vaiheessa.

Koulutusinvestointi

- Opiskeluun osallistui ensivaiheessa n. 30 työntekijää
- Varsinainen koulutus toteutettiin osana Terapiaan etulinjaan –hanketta ja työajalla
 - Opiskeluun käytetty aika min. 4 h / vk, n. 10 kk:n ajan
 - > Opiskeluun käytetty työaika arvio yhteensä 96 000 €
 - Koulutuspotilaat; jokainen työntekijä kävi kymmenen eri potilaan kanssa läpi seitsemän kerran lyhytterapian
 - >Potilastapaamisiin käytetty aika yhteensä 42 000 €
- **Keusoten aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen koulutusinvestointi vähintään 138 000 €, n. 4 600 € / työntekijä**

Tavoitteena tutkia

- Terapiat etulinjaan toimintamallin vaikutukset Keusoten alueen perustason mielenterveys- ja päihdepalvelujen 18–29 –vuotiaiden potilaiden palveluiden käyttöön, asiakaskokemukseen ja henkilöstön työskentelytapoihin
 - Onko Terapiat etulinjaan –toimintamallin käyttöönotto vaikuttanut 18–29-vuotiaiden potilaiden perusterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalveluiden käyttöön Keusoten alueella?
 - Miten perustason mielenterveys- ja päihdepalvelujen henkilöstön työskentelytavat ovat muuttuneet Terapiat etulinjaan -toimintamallin käyttöönoton myötä? Käytetäänkö uusia TE-menetelmiä vai ”valutaanko vanhoihin rupatteluhoitoihin”.
 - Miten Keusoten alueen perustason mielenterveys- ja päihdepalvelujen 18–29-vuotiaat potilaat ovat kokeneet Terapiat etulinjaan -toimintamallin mukaisen hoidon?

Lasten ja nuorten mielenterveystuen ja hoidon porrasteisuus

KEUSOTE
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Lasten ja nuorten mielenterveystuen portaat Keusotessa

- Suunnitelmallinen yhteisjohtamisen ja kehittämisen prosessi aloitettu vuonna 2022 osana perustyötä ja hanketyötä
- Lähtötilanne vuonna 2022
 - Ajankohtainen huoli lasten ja nuorten mielenterveydestä, suuri palvelutarve
 - Häiriökysyntä terveysasemilla
 - Resurssivajetta eri yksiköistä
 - Epäselviä palveluketjuja, ärtyneitä ammattilaisia
 - Erikoissairaanhoidon läheteiden palautuminen
- Lasten ja nuorten mielenterveys tuen portaiden ensimmäinen hahmotelma tehty joulukuussa 2022, kun oppilashuollon resurssit olivat siirtymässä hyvinvointialueelle
 - Mukana perhekeskuksen päällikkö, opiskelu- ja kouluterveydenhuollon koordinoiva esihenkilö, lasten, nuorten ja perheiden palveluiden koordinoiva esihenkilö, opiskeluhuollon tuleva koordinoiva esihenkilö ja ylilääkäri
 - Tehty alustava hahmotelma portaista ja eri portailla tarjottavissa interventiosta
 - Kaikkien sitoutuminen asioiden edistämiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen
 - Päävastuu toteutuksesta ja asioiden edistämisestä koordinoivilla esihenkilöillä ja ylilääkärillä, päätös: kerran viikossa yhteinen kokous
 - Interventiokoordinaattorin vastuulla koulutusten ja menetelmäohjausten organisoiminen sekä työntekijöiden tukeminen menetelmän käyttöönotossa

Konkreetit toimenpiteet, joilla tuettu porrasmallin käyttöönottoa

- Porrasmallin esittely henkilöstölle -> kommenttien perusteella tehty muutoksia portaisiin, palaute hyvin kirjavaa
- Kuntien edustajien kommenttikierros ->ainoastaan positiivista palautetta, kriittistä palautetta tullut käytännön toiminnan myötä esim. koulun vastuusta järjestää tukitoimia
- Yhtenäinen koulutus suunnitelma ja menetelmäohjaaja rekisterin käyttöönotto
 - Koulutusvelvoite työntekijöille, jokaisella velvollisuus osallistua johonkin menetelmäkoulutukseen tai ohjatun omahoidon koulutukseen -> tämän vuoden jälkeen toteutunut arviolta 90%
 - Interventio koulutuksia suoritettu 368 ja tällä hetkellä koulutuksia käynnissä 173
 - Menetelmäohjaaja rekisterin käyttöönotto keväällä 2023
- Kaikkien ammattilaisten vastuunoton korostaminen -> mielenterveystyö ei ole ainoastaan lääkärivetoista työtä, vastuu kuuluu kaikille ammattilaisille, asiakaskäynneistä arviolta noin 95% toteutuu muulla ammattilaisella kuin lääkärillä
- Yksiköiden esihenkilöiden sitoutuminen asioiden edistämiseen ja työntekijöiden tukemiseen, yhteisiä tavoitteita viedään yhdessä suunnitelmallisesti eteenpäin
- Innostuneiden työntekijöiden palautteen ja onnistumisten levittäminen sekä työntekijälähtöinen kehittäminen, uusien innovaatioiden käyttöönotto esim. vanhemmuuden tuen webinaarit ja lapsen neopsyirteet verkkoryhmä (psykoedukaatio)
- Oheiskehittäminen, joka tukenut mielenterveystuen portaiden käyttöönottoa
 - Levottoman ja keskittymättömän lapsen hoitopolku
 - Psykologien tutkimusten työnjako; neuvolapsykologi, opiskeluhuollon psykologi, perheneuvolan psykologi

Sote-intergraatio yksiköiden perustaminen vuoden 2023 alusta

- Sote-integraatioyksiköiden muodostaminen, joissa tarjotaan lasten- ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluita ja kasvatus- ja perheneuvontaa (perheneuvola ja nuorisoasema)
- Keskitetty hoidon tarpeen arviointi (2 sairaanhoitajaa)
 - hoidon tarpeen arviointi tehdään saman arkipäivän aikana, toteutunut 99%
 - sitouduttu antamaan konsultaatiota muille ammattilaisille, konsultaation tarve ajoittain ollut suurta
 - osatavoitteena ”häiriökysynnän” vähentyminen esim. päivystyksessä, pystytty reagoimaan ns. puoli kiireellisiin asiakkuuksiin joustavalla resurssin käytöllä
- Vastuunottaminen keskivaikeiden mielenterveys haasteiden hoidosta ja kuntoutuksesta
 - hoitotakuu toteutunut noin 97% (ensikäyntiaika 14 vrk kuluessa hoidon tarpeen arvioinnista)
 - henkilöstö kattavasti koulutettu eri interventioihin
- Kustannusvaikutukset
 - Tavoitteena erikoissairaanhoidon läheteiden vähentyminen, nuorten osalta tuloksia jo osittain saavutettu
 - Henkilöstön vähäinen vaihtuvuus ja henkilöstövajetta ei ole
 - Lääkärityön kohdentuminen ns. oikeisiin asiakkaisiin

Lasten mielenterveystuen portaat

**Interventio-
navigaattori**

Oiretunnistus
Tukitarpeen
arviointi
Palveluohjaus

Käyttöönotto
Syksy 2024?

Muut
riskitekijät?

Toimintakyky
alhainen?

**Porras 4: Pitkittyneet,
kompisoituneet, kuntoutusta
vaativat, pitkät psykoterapiat**

Erikoissairaanhoido
Kela kuntoutus

Lasten psykoterapia & vanhempainohjaus (palveluseteli)
EMDR
Vaativa lääkinällinen kuntoutuspsykoterapia
Laku-perhekuntoutus (Kela)

**Porras 3: Keski-
valkeat
mielenterveyden haasteet,
terapeuttiset hoito-
ohjelmat/Interventiot**

Perheneuvola; lasten perustason
mielenterveyspalvelut
Neurolapsykologipalvelut
Perheneuvolan lääkäri
Keskitetty kouluvastaanotto (lääkäri)

Hoidon tarpeen arviointi
Konsultaatio muille ammattilaisille
Lasten Cool Kids yksilö/ryhmä
Theraplay-terapia
Mim-menetelmä
Perheen vuorovaikutusta tukeva työskentely
Lyyhytterapeuttinen työskentely
Käypä-hoitosuosituksen mukainen hoito
Psykologin arvio ja tarvittaessa sosioemotionaalinen tutkimus
Psykoterapia arviointi (hakemus HUS-palveluseteli)

**Porras 2: Lievät mielenterveyden oireet, lyhyet
olefokusoititut interventiot**

Neuvola, kouluterveydenhuolto, opiskeluhoito,
neuvolapsykologit ja perheohjaus

Ahdistuksen lyhytinterventio
Lasten Cool Kids
Psykologin arvio ja tarvittaessa tutkimus
Ihmeelliset vuodet-ryhmätoiminta
Nepsy-valmennus
Muut vaikuttavat interventiot

Porras 1: Varhainen tuki, psykoedukatiiviset ja ohjaavat palvelut

Opiskeluhoito, kouluterveydenhuolto, koulu, varhaiskasvatus,
neuvola, neurolapsykologi, varhaisen tuen perheohjaajat,
perheohjaus

Ensisyntyttäjien ACE-haastattelut
Riskitekijöiden kartoitus
Pienten lasten ohjattu omahoito
Lasten ohjattu omahoito
Varhaiskasvatuksen ja koulun tukitoimet; mm oppimisen ja koulunkäynnin
tukeminen.
Vanhemmuuden tuki
Pikku-Hukka valmennus

0-porras: Kaikille avoimet palvelut

Kaikille avoimet palvelut

Kohtaamispaikat
Yhteisöllinen opiskeluhoitotyö
Terveystarkastukset (neuvola/koulu)
Riskitekijöiden tunnistaminen
Varhaiskasvatuksen/perusopetuksen tuki ja sisällöt
Mielenterveystalon omahoito-ohjelmat
Vanhemmille suunnatut mielenterveystalon sisällöt

**Moniammatillinen
konsultaatio**

Perhekeskustiimi

Kouluikäistentiimi

Lastenpsykiatriin
etäkonsultaatio

Lastenneurologian
konsultaatio

Kouluikäisten
kuntoutustyöryhmä

Neuropsykologinen
kuntoutustiimi

KEUSOTE

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Ajankohtaista

- Tiedolla johtaminen ja vaikuttavuuden seuranta
 - Kirjaamisen käsikirjan käyttöönotto
 - Powerbi-raporttien rakentaminen potilastietojärjestelmän kautta
 - Hoitotakuun toteutuminen
 - Interventioiden määrät
 - Asiakasmäärät ei palveluissa
 - Sos.huollon tietojen raportointi ratkaisematta
 - Vaikuttavuuden seuranta ratkaisematta, miten vaikuttavuus tieto kerätään laadukkaasti ja kustannustehokkaasti
- Valmistautuminen terapiatakuun velvoitteisiin
 - Terapiatakuu suhteessa lakisääteisiin tehtäviin esim. terveystarkastukset voi aiheuttaa haasteita

Muutosjohtamiseen kuuluvien realiteettien hyväksyminen

70% henkilöstöstä tulee saada mukaan (johdon ja esihenkilöiden tulee sitoutua 100% yhteiseen tavoitteeseen)

10% voi jäädä kriittiseksi ääneksi, joiden kommenttien perusteella arvioidaan toimintaa uudelleen

20% henkilöstöstä voi valita toisin

Kiitos

KEUSOTE.FI